

Begin dit jaar verscheen het boek *Teaching Deaf Learners: Psychological and Developmental Foundations* van de hand van Harry Knoors en Marc Marschark. De auteurs behandelen daarin uitgebreid de principes en de praktijk van het lesgeven aan dove en slechthorende (hierna: DSH) kinderen, geven onderwijsvoorbeelden uit verschillende landen en benadrukken het belang van evaluerend onderzoek om de effectiviteit van lesmethoden aan te kunnen tonen. Tijdens een bezoek van Marschark aan Nederland legde VHZ beide auteurs een aantal vragen voor.

“Goed onderwijs draait om kwaliteit in de klas”

In uw boek geeft u vele voorbeelden van onderwijs en onderzoek uit verschillende landen. Zijn er eigenlijk universele uitspraken te doen over hoe DSH kinderen leren, ongeacht het onderwijssysteem of de landstaal?

Marschark: “Er zijn wel enkele universele aspecten van het leren door DSH kinderen aan te geven, maar er zijn nog meer soms subtiele nuances tussen landen, culturen, onderwijsstijlen. En als je naar het individu kijkt, merk je op dat er grote verschillen zitten tussen DSH leerlingen onderling, hun taal, hun communicatie, hun ontwikkeling, hun leervermogen.”

Knoors: “Belangrijker dan de universele verschijnselen is de vraag wat je daarmee doet. Ik geef een voorbeeld. Je zou het als universeel gegeven kunnen zien dat DSH kinderen als groep minder goed zijn dan horende kinderen in het onthouden van serieel aangeboden elementen. Hun werkgeheugen raakt daardoor sneller overbelast. Wat ga je als leerkracht daar vervolgens mee doen? Het werkgeheugen minder belasten door meer ruimtelijk-visuele informatie te bieden? Of juist het werkgeheugen trainen? Wat je doet, hangt mede af van de onderwijssituatie: is het

een DSH klas in het speciaal onderwijs, of gaat het om een groepje DSH kinderen op een reguliere school?”

Momenteel is een Nederlandse versie van het boek in voorbereiding. Wat is kenmerkend voor het Nederlandse onderwijs aan DSH kinderen?

Knoors: “Nederland is traditioneel geen voorloper als het gaat om inclusief onderwijs. Wij hechten juist waarde aan specifieke methoden, gericht op het DSH kind. Daar gaan we meestal enthousiast mee aan de slag, maar we hebben er niet altijd goed onderbouwde argumenten voor. We moeten onderwijsmethoden vaker onderzoeken en evalueren, om echt te weten wat werkt. De invoering van het tweetalig onderwijs had, achteraf beschouwd, beter begeleid mogen worden door onderzoek. Bij experimenten die we de laatste jaren hebben uitgevoerd met het zogenaamde ‘co-enrollmentprogramma’, waarbij DSH en horende kinderen in een klas zitten en les krijgen van zowel leerkrachten uit het regulier als uit het speciaal onderwijs, hebben we wel allerlei aspecten onderzocht, waardoor we beter weten wat de merites zijn.”

Marschark: “Dit is wel een belangrijk punt dat wij met ons boek willen maken: doe onderzoek en richt je onderwijs in op basis van evidentie in plaats van steeds weer aan de haal te gaan met nieuwe ontwikkelingen die misschien veelbelovend lijken maar nauwelijks beproefd zijn.”

Hoe zouden we Passend Onderwijs voor DSH kinderen het beste kunnen organiseren?

Knoors: “Er is niet één systeem dat voor allen werkt, de variatie tussen DSH kinderen is daar eenvoudigweg te

Prof.dr. Harry Knoors is als bijzonder hoogleraar Orthopedagogiek verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Tevens is hij directeur van de Kentalis Academie.

Prof. dr. Marc Marschark is hoogleraar aan het National Technical Institute for the Deaf in Rochester, Verenigde Staten. Hij is daar tevens directeur van het Center for Education Research Partnerships.

“WE MOETEN ONDERWIJSMETHODEN VAKER ONDERZOEKEN EN EVALUEREN”

groot voor. Je moet juist flexibel kunnen zijn. Het lijkt mij dat er verschillende arrangementen aangeboden kunnen worden. Ten eerste de individuele inclusie in het regulier onderwijs met ambulante begeleiding ter plekke of op afstand, bijvoorbeeld via Skype. De tweede optie is speciaal onderwijs voor DSH leerlingen met meerdere beperkingen of leerlingen die een stevige start nodig hebben voordat ze toe zijn aan een andere setting. En ten derde de co-enrollmentprogramma's. Dat kan op uiteenlopende manieren, zolang het maar gaat om een herkenbare groep van DSH kinderen binnen een klas of school.”

Er wordt nog wel eens kritiek geuit op het Nederlandse onderwijs aan DSH kinderen. Hoe kunnen we dat verbeteren?

Knoors: “Als je kijkt naar wat het beste het schoolse succes van DSH leerlingen verklaart, dan is dat niet het onderwijssysteem op zich. Belangrijker zijn de individuele kenmerken van de DSH leerling en nog belangrijker de kwaliteit van het onderwijs, van het lesgeven. Ofwel: debatten over ‘gebarentaal versus gesproken taal/CI’ of over regulier versus speciaal onderwijs zijn uiteindelijk politieke discussies die er minder toe doen. We kunnen veel beter goed kijken naar wat er daadwerkelijk binnen de klas gebeurt. Dus de focus moet liggen op de vraag wat de leerkracht nodig heeft om zijn of haar leerlingen – zowel in speciaal als regulier onderwijs – effectief les te kunnen geven. De praktijk van het lesgeven, daar gaat het om: goed onderwijs draait om kwaliteit in de klas.”

Hoe kunnen leerkrachten hun onderwijs verbeteren? En is dat ook haalbaar binnen het reguliere onderwijs?

Knoors: “Lesgeven is een vaardigheid die je kunt trainen, maar om op jezelf te reflecteren tijdens het lesgeven, is een onmogelijke taak. Videocoaching kan hierbij behulpzaam zijn: achteraf, eventueel samen met een mentor, kijken naar hoe jij les geeft, letten op wat goed gaat en waar dingen anders moeten. Belangrijk is dat leerkrachten zich bewust zijn van de verschillen tussen DSH en horende leerlingen: ze ontwikkelen zich anders en leren daardoor anders. Leerkrachten in het reguliere onderwijs zien te weinig DSH kinderen om expertise op te bouwen. Vanuit Kentalis proberen wij ouders dan ook als het ware te verleiden om hun DSH kind niet meteen bij de buurtschool om de hoek aan te melden, maar bij een reguliere school die misschien net iets verder weg is, maar waar meerdere DSH kinderen zitten. Zo krijgen de leerkrachten de kans om ervaring met het lesgeven aan DSH kinderen op te bouwen.”

Ten slotte: wat gaat er morgen in je klas of groep veranderen als je het boek gelezen hebt?

Knoors: “Met ons boek proberen we een goede basis voor het lesgeven aan te bieden. Het is geen praktisch

Foto: Frank Meljaard

instructieboek. Sommige leerkrachten zullen het boek lezen en meteen nieuwe inzichten hebben of nieuwe dingen in de klas uitproberen. Maar anderen hebben eerst ‘good-practice’ voorbeelden nodig, live of op DVD. De grootste groep zal daarnaast behoefte hebben aan mentorbegeleiding. Hopelijk zal het boek ook zijn weg vinden naar de opleiding van leerkrachten.”

Marschark: “Het belangrijkste is dat leerkrachten nieuwe inzichten krijgen, op dingen gaan letten waar ze eerder nooit aandacht aan schonken, geen besef van hadden. Bijvoorbeeld dat het geheugen van DSH leerlingen anders werkt. Dat jouw aanpak in de klas voor DSH en horende leerlingen anders kan uitwerken, ook al heb je een tolk gebarentaal bij de hand. Het besef dat DSH leerlingen niet zomaar horende leerlingen zijn die niet kunnen horen.”

NIC VAN SON